

DEBRECENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

FŐSZERKESZTŐ: DR. KUN BÉLA. FELELŐS SZERKESZTŐ: DR. ERDŐS KÁROLY.

Megjelenik minden héten egyszer szombaton. egy íven.	SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL: DEBRECZEN, KOLLÉGIUM Ide kell küldeni a lap szellemi és anyagi ügyeire vonatkozó minden közleményt, előfizetést, reklamációt és hirdetési díjat.	Előfizetési ár egész évre 10 arany korona félévre . . . 5 arany korona Egyes szám ára 25 arany fillér
--	--	--

A gyermekekért.

A debreceni tudományegyetem diszdoktori oklevéllel tüntetett ki egy hollandi előkelőséget, akinek a maga hazájában szerzett számos kiváló érdeme mellett a mi szempontunkból az a legnagyobb érdeme, hogy a magyar gyermekeknek Hollandiába kivitele s ott kedves, jólelkű tápszülőknél elhelyezése érdekében lelkesen és nagy eredménnyel buzgólkodott. Minden tisztelet illeti Hollandia nemes fiát, aki a kitüntetést megköszönő beszédében azt mondta, hogy az ő cselekedetük egyszerű keresztyéni kötelesség volt. Minden tisztelet és dísz illeti, mert ha szerény nyilatkozata valójában igaz is, sajnosan sokszor kell tapasztalnunk a keresztyénségnek egészen másforma értelmezését és érvényesülését.

Am, amikor az érdem előtt meghajtjuk a zászlót, talán magunkra is fordíthatjuk a figyelmünket s felvethetjük a kérdést, hogy hát mi magunk vajjon megtesszük-e a kötelességünket a gyermekekért? Nem a más nemzetek gyermekeire gondolok, akiknek gondját felvenni mi, megnyomorított országunk szegény lakosai nem vagyunk alkalmasok, hanem a saját magunk gyermekeire. Tudom, hogy szép mozgalmak vannak nálunk is az elhagyott gyermekek védelmére s amivel néhány esztendővel ezelőtt nálunk még senki sem gondolt, csecsemőknek és kiskorúaknak érdekében tevékeny és tiszteletreméltó munka folyik, gyakori gyűjtésekkel, patronázs-szervezetekkel. Azonban, ha ezen a téren nem volna is éppen semmi kívánni való, a feladatunkat ezzel vajjon megoldottuk-e? Hiszen nemcsak az elhagyott és a rossz útra tévedt, vagy rossz útra tévedhető gyermekek megmentése volna a feladatunk.

Van nagyon sok szülő, aki egyáltalán nem hagyta el a gyermekét, sőt szíve vérével is táplálni kész volna, azonban nincs módjában egészséges lakásban tartani, a legnagyobb gyilkostól, a tüdővészről megmenteni. Van nagyon sok gyermek, aki nemes ambícióktól hevítve,

tanulni elhagyja a szülői házat és nem olyan környezetbe kerül, amelyben testi és lelki egészsége biztosítva lehetne. Számon tartja-e valaki ezeket? Néze utána valaki annak, hogy a tanulatlan szülő, legjobb akarattal bár és hite szerint a legjobb gondoskodással, szellőtől is óvja gyermekét és dohos levegőjű, szellőzetlen szobában tartva, kiteszi minden betegség veszedelmének? Néze utána valaki a nagy városokban, hogy a kis diákok, meg az iparos- és kereskedőtanulók milyen helyen találtak otthont. Van-e elég táplálékuk, tisztességes fekvőhelyük? Hát a nagyobb diákok büntől megóvása iránt történik-e rendszeres gondoskodás és így tovább.

Apró gyermekek káromkodásától, szemérmellen beszédétől hangos az utcánk. Van-e, aki ezeknek pártját fogná, tisztességes magaviseletre tanítaná. Kis fiúk és kis leányok ássák alá az egészségüket egymástól eltanult ocsmány szokásokkal. Van-e, akinek eszébe jut, hogy ennek is utána kellene nézni. Sőt: a magunk családjának a gyermekeivel is foglalkozunk-e igazán komoly mértékkel? Gondot viselünk-e minden lépésükre? Megtesszük-e, amit Jézusunk parancsolt: hozzábocsátjuk-e igazán a kisdedeinket s nem inkább a pokol tornáca felé engedjük-e a kis együgyűket bódorogni?

Nagy és nehéz kérdések ezek, amelyekre nehéz a felelet is.

Tárca

Nem lehet!

*Mikor az élei övises útján
Fáradtan megáll s csüggedt a lelkem,
Zsoltár-dallamos paróchiára
Jól esnék haza menni énnekem.*

*Pihenni csöndes szárnyéka alatt
és elfeledni a nagy világot,
Mű örömet, vásári zaját,
Kis kertjében tépni sok virágot!*

*Rzedát, szegfűt, fehér liljomot
És majoránát, bazsalikomot
S kihordani a szívem mélyéből
A bús, összedült kártyavár-romot.*

*Berendezni szép, tiszta fehérre,
Újra kezdeni még az életet,
Lesütött szemmel templomba járni,
Ajkamra venni régi éneket.*

*Piros szalagot kötni hajamba,
Nem ismerni a földi haragot,
Az öregeknek halkán köszönni
Előre: „Adjon Jsten jó napot”...*

*Óh, de az élet tövises útján
Fáradtan megáll, csüggedt a lelkem:
Zsoltár-dallamos paróchiára
Nem lehet haza menni énnékem!*

Keztyüsné Balogh Margit.

Egyház

Püspöki egyházlátogatás a beregi csonka egyházmegyében.

(Folytatás és vége.)

Ez a nagyon töredékes beszámoló egyáltalában nem hivatalos jellegű és épen ezért senki se keressen benne aggodalmas pontossággal följegyzett részleteket, dicséreteket, vagy épen kritikát. Egy rövid tudósítás keretében nem lehet egy ilyen krónika írója sem kimerítő, sem pedig olyan értelemben „igazságos”, hogy se hozzá tenni, se elvenni való ne legyen a szavaiban. Különben is az egyházkerületi közgyűlés elé részletes hivatalos jelentés fog tételni a generális vizitáció megfigyeléseiről és tapasztalatairól, itt tehát beérhetjük és be is kell érünk azzal az általános megállapítással, hogy ezekben a megfigyelésekben és tapasztalatokban mindent összevéve több volt az örvendetes, mint a szomorú jelenség. Ahol vannak is bajok, e bajokat a vezetők mindenütt látják és érzik s már maga reményt kelt arra nézve, hogy előbb-utóbb megtalálják az orvoslás helyes útjait és módjait is. Akkora bajok pedig — Istennek hála — sehol sincsenek, hogy pusztulás és veszés nyomai látszanának ezeken az őstiszta magyarságú, kivétel nélkül még a reformáció korából eredő kis gyülekezetekben. Tengerek termézetes őserő és lelki érték van felhalmozva ebben a sokat megpróbált, nehezen élő s épen ezért bizonyos mértékig megkérgesedett lelkű, de templomához, egyházához s ahogy Győrfi Balázs uram mondotta: „szép és tiszta református vallásához” buzgóságosan ragaszkodó jó magyar népben. Megtartására és fölemelésére nem is kell egyéb, csak a pünkösdi Léleknek egy erőteljes, tüzes szárnyacsapása, aminek hogy legelső sorban a lelkipásztorok lelkén, életén és munkáján keresztül kell történnie, nyilvánvaló és ami hogy valóban így is fog történni, arra nézve a jelenlegi lelkipásztori kar munkássága és jelleme általánosság-

ban véve teljes biztosítékot és reményteljes biztatást nyújt.

A vándorút külsőségei mindenütt a lehető legünnepesebbek voltak. Daliás legények bandériumai, sastollas levente-csapatok, virágothintó fehér ruhás leányok színes forgatagai özönlöttek körül mindenütt a várva-várt lelkivezér kocsiját. Még a legkritikusabb belső viszonyok között előgyülekezetekben is szívből fakadt az „éljen” ünnepi kiáltása és meglátszott a barázdás arcokon, hogy mozdulnak és ébrednek a lelkiismeretek még ott is, ahol nagyon kemény jégpáncél aiatl aludták eddig az álmukat. A vendégszeretet is mindenütt a túlságig páratlan volt s elmondhatjuk, hogy a vizitáció, ha lelki feladatainak tisztelességgel megfelelt is (elsősorban a fáradhatatlan Püspök úr által elmondott közel másfélszáz beszéddel), azok előtt a másnemű feladatok előtt, amelyek elé a beregi papnék határt nem ismerő szíves vendéglátása és konyhatudománya állította, mindjárt a kezdetek kezdetén meghátrálni volt kénytelen. De ha e tekintetben nem is, minden más tekintetben teljes mértékben tudta méltányolni a vizitáció a mindenünnen feléje özönlő atvafiságos szeretet és gyöngéd figyelmet. Különös hála érzi magát kötelezve Lánzy József esperesnek és dr. Gulácsy István gondnoknak mindenre kiterjedő eredményes gondoskodása és abbéli páratlan áldozatkészsége iránt, hogy korának és gyöngékedésnek súlyától terhelten mindkettő elejétől végig együtt maradt a Püspök úrral és kíséretével, amely tény már magában egyik legfőbb tényezője volt annak, hogy a vizitációs program nagyszerű pontosságban, minden legkisebb fennakadás nélküli pergett le az előre megállapított rend szerint. Az egyházmegye elnöksége ez önfeláldozó figyelmének méltó parját könyveivelhük el azoknak a lelkészi és világi tanácsbíráknak és másoknak a részéről, akik hosszabb, vagy rövidebb útszakaszokon szintén csatlakoztak a vizitációhoz, s az egyházmegyei elnökséggel együtt nagyban megkönnyítették annak munkáját, különösen az egyházak lelki és anyagi ügyeinek megvizsgálásában. Kovács Károly, Gacsályi József, Rehó Gyula lelkészi tanácsbírák, Palágyi István lelkészi főjegyző, Varga Ferenc lelkész, Papp Imre, Péchy Szabolcs, Kun Károly világi tanácsbírák lelkes odaadással vettek részt egy-egy kisebb-nagyobb szakaszon az útnak felejthetetlen örömeiben is és könnyen felejthető töredelmeiben is. Följegyezzük ezen kívül, hogy dr. Kozma György főszolgabíró, dr. Vajás Sándor szolgabíró (utóbbi egyházmegyei jegyző is) és a Beregtől Szabolcshoz kapcsolt tiszamenti községekben dr. Nozdroviczky Pál főszolgabíró a politikai közigazgatás részéről is állandóan kísérték a püspököt, résztvettek az islentiszteleteken s a figyelmes intézkedések egész seregét foganatosították a mindvégig tengelyen megtett út minél simább lefolyásának érdekében, pedig közülök az első és a harmadik nem is a mi egyházunk híve.

Dissonáns hang az egész gyönyörűen sikerült úton egyetlenegyszer vegyült bele az ünnepelésnek komoly, magasztos és örvendező zengeteibe. De ez sem református részről jött. Már útjának a legelején tudomására jutott ugyanis a vizitáció annak, hogy a vásárosnaményi róm.

kath. egyházközség tanácsa titkos szavazás útján határozattal kettő ellen úgy határozott, hogy a Püspök urat „politikai szereplése s a róm. kath. egyház iránt tanúsított, nyíltan ellenséges magatartása” miatt üdvözölni nem fogja, noha ugyanabban a határozatában elismerte az egyháztanács azt, hogy alig egy évvel ezelőtt a saját róm. kath. püspöke fogadtatásakor a csonka-beregi reformátusság „impozáns módon adott kifejezést a keresztyén megbecsülésnek és megértésnek” a kath. püspökkel szemben! A vásárosnaményi egyházközség ezt az önmagának ellenmondó és önmagát tönkretévő határozatát a beregi egyházmegye elnökségének és minden református lelkesíti hivatalához eljuttatta s nem tehető fel, hogy el ne juttatta volna az egyetlen beregi róm. kath. plébániára is, Márokba (t. i. magának a v.-naményi kath. egyházközségnek nincs is plébánosa!). Hatalmas elégtételül szolgált tehát, hogy erre a határozatra a legcsattanósabb feleletet éppen maga a mároki róm. kath. plébános úr adta meg az imént említett üdvözlésével s az ő nyomán megadta a róm. és gör. kath. társadalom még más helyeken is. Úgy látszik, hogy a róm. kath. egyházból, ha sokszor hiányozni látszik is, valójában még sem hiányzik teljesen az az egyedül krisztusi lélek, amelyik nem azt keresi, ami elvált, hanem azt, ami egyesít, és amelyik a református magyar testvérben nemcsak szóval és nyelvvel, hanem cselekedettel és valósággal is csakugyan a testvért látja. Szeretnők, hogy ha minden ilyen természetű disszonancia úgy olvadna föl egy magasabb harmóniába, mint ahogyan ez felolvadt egy kis beregi faluban a kath. plébános és a kálvinista püspök meleg, szeretetteljes és minden hátsógondolat nélküli kézfogásánál!

Notarius.

Iskola

Báró van Vredenburg díszdoktorrá avatása.

Van Vredenburg Vilmos Károly Adorján bárót, a hollandi államtanács tagját, a hollandi gyermeknyaraltatás körül szerzett érdemei elismerésül a debreceni m. kir. Tisza István tudományegyetem tiszteletbeli bölcsészeti doktorrá avatta f. hó 7. napján a Kollégium dísztermében, nagy és meleg ünneplés között.

Dr. Lencz Géza rector megnyitó beszéde után Dr. Láng Nándor bölcsészeti prodekan ismertette báró van Vredenburg érdemeit, amelyeket a magyarság iránt való szeretetével szerzett. A hivatalos formák, fogadalomtétel és kézfogás után Dr. Lencz Géza hollandul, Dr. Láng Nándor németül üdvözölték az új doktort, átadván neki a következő szövegű oklevelet:

Nos Rector et alma ac celeberrima regia scientiarum Universitas Hungarica Debreceniensis de Stephano Tisza nominata lectori salutem!

Quo magis arduum est certamen, tanto gloriosior manet vincentes corona; cum itaque illustrissimus, ornatissimus ac doctissimus Dominus liber baro Wilhelmus Carolus Adrianus de Vre-

denburch de studiis philosophiae et de propagandis Hungariae rebus necnon de curandis in Hollandia pueris Hungaricis optime meritis, nos respectu insignium Eius meritorum eundem illustrissimum ac doctissimum Dominum liberum baronem Wilhelmum Carolum Adrianum de Vredenburg tenore decreti ab eminentissimo Gubernatore Regni Hungariae die XXVIII. mensis Junii anno Domini MCMXXV. editi in signum venerationis nostrae motu proprio Doctorem philosophiae honoris causa creavimus, pronuntiavimus, declaravimus conferentes Ei omnia privilegia ac praerogativas, quibus Doctores philosophiae honoris causa creati ex iure et consuetudine fruuntur. In quorum fidem diploma hoc maiore Universitatis nostrae sigillo munitum et consuetis subscriptionibus roboratum Ei dari curavimus.

Datum in libera regiaque civitate Debrecen die VII. mensis Octobris anno Domini millesimo nongentesimo vicesimo quinto.

Dr. Geisa Lencz m. p.

S. S. theologiae Doctor, Pastor inauguratus, Professor theologiae systematicae artiumque eius adiutricium publicus ordinarius, hoc tempore Rector Magnificus.

Dr. Desiderius Szabó m. p.

Historiae universalis prof. p. ord. collegii professorum ordinis philosophiae hoc tempore decanus.

Dr. Baltazár Dezső püspökünk a következő beszéddel köszöntötte:

„Mélyen tisztelt egyetemi közgyűlés! A világon szüntelenül folyik a harc. Hogyha egyik helyen elalszik a tűz, az utolsó szikra a másik helyre veti át a lángot. Ügylátszik, a harc törölhetetlen törvénye a világnak. Ez ellen a törvény ellen a humanizmus fejt ki korok szerint nagy küzdelmeket. A világbéke jegyében társadalmi szervezetek munkája folyik az ellenségeskedés démona ellen. Egész védműve épült már ki a szeretet és béke eszméjének szolgálatában, de mindezeknek a hatása együttvéve sincs olyan nagy, mint annak a fejedelmi tudománynak a hatása, amely a jócselekedetek realitásával tanít. Ennek a fejedelmi tudománynak gyönyörűséges iskoláját mutatta meg a világ népei előtt Hollandia, amikor a jövőnőgyermekkel jót cselekedvén, a békesség Fejedelmével, a mi Urunk Jézus Krisztussal cselekedett jót.

Ennek a fejedelmi tudománynak doktorát ünnepezzük mi Önben, nemes báró úr.

A tiszántúli református egyházkerület nevében és képviselőjében mutatjuk itt be Önnek tiszteletünket és hálás köszönetünk adóját, kérvén Isten áldását Önre és a gróf Tisza István tudományegyetemre, amely a méltó megtisztelésével önmagát tiszteli meg.

Ezután még Dr. Hadházy Zsigmond főispán a kormány és a kultuszminiszterium nevében Dr. Kállay Kálmán lelkész-képző-intézeti tanár tolmácsolásával, Dr. Csűrös Ferenc kulturtanácsnok pedig Debrecen város részéről latinul, Dr. Kállay Kálmán a Gyermekvédő Liga részéről hollandul, Balogh Istvánné úrnő a Templomegyesület nevében, Lencz Lili a Hollandiában nyaralt gyermekek részéről hollandul üdvözölte.

Az üdvözetekre van Vredenburg báró a következőleg válaszolt:

„Nagytudományú professzor urak, tekintetes egyetemi Tanács!

Az elismerésnek mély és őszinte érzésével fogadom el azt a kitüntetést, amely akkor ért, amikor ennek a tudományegyetemnek bölcsészeti-, nyelv- és történelemtudományi fakultása engem tiszteletbeli doktorrá választott. Ezért úgy az egyetemi tanácsnak, mint a fakultásnak hálás köszönetet mondok.

Az engem ért megtiszteltetést azonban nem úgy fogom fel, mint amely csupán a saját személyemnek szól, hanem bizonyságául tekintem annak, hogy ezáltal meg akarják tisztelni azokat a tizezrekre menő holland nevelőszülőket, akik segítségére siettek Magyarországnak, amikor az olyan keservesen szenvedett. Köszönöm tehát az ő nevökben is az elismerést azért, amit Önök itt talán csak a rokonszenvünk önkéntelen megnyilatkozásának tartanak, mi azonban széles körökben úgy fogjuk fel, hogy keresztyéni voltunkból folyó kötelesség.

Bárhogy legyen is, mindnyájan, úgy magyarok, mint hollandok, örvendhelünk annak, hogy a gyermeknyaralattási akció révén a két nép, amely, ha csekély mértékben is, de évszázadok óta barátságos viszonyban állott egymással, most még szorosabban van egymáshoz kötve és megtanulták egymást becsülni.

Nem első alkalomból történik az, hogy Hollandia felvette Magyarország gondját.

Eppen ebben a városban egy emlékoszlop hirdeti azt, hogy de Ruyter holland admirális magyar leikészeket szabadított meg 1676-ban a gályákról. Harminc évvel később II. Rákóczy Ferenc fogadta Nagyszombatban azokat a holland követeket akik a békét jöttek közvetíteni közte és Ausztria között.

Leyden, Utrecht és Franekkerá egyetemei megnyitották kapuikat a magyar diákok előtt, akik visszatérve hazájokba, közreműködtek abban, hogy a reformáció, amelynek sikeréhez Bethlen Gábor oly nagy mértékben hozzájárult, e hazában még jobban elterjedhetett és mélyülhetett, úgy-hogy egyházi szempontból mindkét országnak: Hollandiának és Magyarországnak egy célja volt.

Az utóbbi években száz meg száz honfitársam látogaiott el Magyarországra, hogy megismerje ezt az országot és népet. Onnan hazulról pedig ezren és ezren bocsátkoztak levelezésbe nevelt gyermekeik szüleivel és rokonaival és így érdeklődtek behatóan aziránt, ami itt történik. Ez az általános érdeklődés végül is hatalmas befolyással volt a két nép közötti kapcsolatra, még pedig nemcsak kulturális, hanem a földművelés, ipar és kereskedelem terén is. Ha Isten megengedte a holland népnek azt, hogy a nyomorúság idején Magyarország segítségére siethessünk, kérjük Öt, engedje meg azt is, hogy még megláthassuk Magyarországot újra felvirágzását!

Isten áldjon meg akár itt, akár a külföldön minden olyan törekvést, amelynek célja Magyarország feltámadása.

A fellekesült szívek éljenzése után a holland himnusz szavaival záródott az avató diszgyűlés.

Református polgári fiúiskola Debrecenben.

A napokban, amint egyik debreceni lapból ertesülök, egyházkerületi elnökségünk a Debrecenben felállítandó református polgári fiúiskola ügyében megkereste a városi tanácsot, amely bizonyára nem fog elzárkózni azon kérelem elől, hogy a létesítendő polgári fiúiskola számára megfelelő helyről gondoskodjék, annyival is inkább, mivel a tervezett iskola felállítása nemcsak a református egyháznak, hanem a városnak is elsődrendű érdeke. Eltekintve a r. katolikus és zsidó polgári fiúiskolától, amelyek működése szűkebb felekezeti körre szorítkozik, Debrecen városának egyetlen általános jellegű polgári iskolája a kereskedelmi társulat által fenntartott polgári fiúiskola, amelynek túlsúlyosságát semmi sem igazolja jobban, mint az, hogy a két alsó osztályban 3—3 szakasz van. Hogy ebben az intézetben, melynek növendékei 81 százalékban reformátusok, — egyáltalában nem uralkodik református szellem, a dolog természetéből folyik, hiszen a tanárkarban valamennyi bevett felekezet képviselve van. A törzsgyökeres debreceni református polgárság vagy a református főgimnáziumba küldi fiait, vagy az elemi iskola elvégzése után sehová sem, hanem kiküldi a tanára. Innen van aztán az a szomnrú jelenség, hogy a debreceni polgárok fiai, megfelelő iskoláztatás hiányában, műveltség tekintetében sokkal hátrább vannak, mint a vidéki városokban (Karcag, Kisújszállás, Böszörmény, Nánás) lakó gazdálkodó ifjak. Igaz, hogy ennek a jelenségnek lehetnek más okai is, — de én elsősorban abban találok, hogy itt Debrecenben nincsen a polgárság fiainak megfelelő iskola. Nem hiszem, hogy a tervezés alatt levő mezőgazdasági középiskolának a polgári ifjakra meg legyen a maga vonzó ereje. Mutatja ezt a karcagi földműves iskola, amely tudomásom szerint nem váltotta be a hozzáfűzött reményeket. Debrecen polgársága fiai számára — a református polgári leányiskolánál szerzett tapasztalásomból kifolyólag állíthatom — a megfelelő iskolát, a felállítandó református polgári fiúiskolában fogja megtalálni. E kérdésnél nézzünk szembe a rideg valóságnak.

A debreceni polgárság átlaga ritkán végeztet fiaival középiskolát, mert a gazdaságban kint a tanján korán szükség van reájok. A polgári iskolát bátran elvégeztetheti fiaival, mert annak elvégzése 14 éves korban megtörténik. Eddig pedig nélkülözheti a gazdaságban őket. Az elemi iskola negyedik osztályából a növendék átléphet a polgári iskola első osztályába, ahol magasabb képzettséget nyers emellett mindössze két évvel toldja meg a mindennapi iskolába járásra vonatkozó tankötelezettséget. Mint az egyházkerületnek polgári iskolai szakfelügyelője minden évben meg szoktam kérdezni a makói református polgári fiú iskola negyed osztályos növendékeitől, hogy a négy osztály elvégzése után milyen pályára mennek: a gazdálkodók gyermekei csaknem kivétel nélkül azt a feleletet

adják, hogy visszamennek a gazdasági pályára, különben is szünidőkben segédkeznek szüleiknek a gazdaságban. Azt szeretném, ha ez úgy lenne itt Debrecenben is. A felállítandó debreceni református polgári fiú iskola kettős célt szolgálna: a református szellemben való nevelés által a polgárság gyermekeit jobban hozzá fűzné egyházunkhoz, hogy annak buzgó tagjai, megértő presbiterei legyenek annak idején, másfelől megszerezzék az életben szükséges műveltséget s ez által hovatovább jobban emeltessék a debreceni gazdálkodó polgárság értelmi színvonalát.

A kivitel módozataival ezuttal részletesebben nem szándékozom foglalkozni. Ha megfelelő helyiségek fognak rendelkezésre állani, már a 1926—27. iskolai évben meglehetően nyitni az intézetet mind a négy osztállyal egyszerre, mint ezt a makói református egyház tette az 1923—24. iskolai évben az ottani református polgári fiú iskolával. Növédeküket kapunk a II—IV. osztályba a társulati, továbbá róm. kath. polgári iskolából. Hiszen amott 410. emitt 29 volt a református növendékek száma az 1924—25. iskolai évben. A zsidó polgári fiú iskola adatai nem állanak rendelkezésemre. Mindenesetre itt a legfőbb ideje, hogy megszüntessük ezen visszatetsző helyzetet, hogy míg egy társulat, továbbá két kisebb felekezet tart fent polgári fiú iskolát, addig a 70 ezer lelket számláló református egyház mind eddig polgári fiú iskola nélkül van. Egész bizonyosra lehet venni az államkormány részéről, hogy a debreceni ref. polgári fiúiskola tanárainak épen úgy megadja a fizetési kiegészítési államsegélyt, mint ahogy megadta a legújabb felállított makói ref. polgári fiúiskolának is. Különben is ismeretes az államkormány az azon tanügyi politikája, amely szerint a gimnáziumok számának csökkentése mellett a legkedvezőbb magatartást tanúsít az új polgári iskolák felállításával szemben azon meg nem cáfolható indokból, hogy a népiskolán kívül a polgári iskolák segítségével terjeszthetjük legjobban a kulturát a nép alsóbb rétegeiben.

A tiszántúli ref. egyházkerületben az utóbbi években egymásután állítják fel a ref. polgári iskolákat. Az 1916—17. iskolai évben Debrecenben, 1917—18-ban Berettyóújfaluban, református polgári leányiskola, 1923—24-ben Makón ref. polgári fiúiskola állítottatott fel. Tíz évvel ezelőtt az egyházkerületnek egyetlenegy polgári iskolája volt: Hajdúböszörményben. Hogy ezek a polgári iskolák a kultúra és az egyháziasság előmozdítására minő áldásos működést fejtenek ki, arról tanuskodnak a szakfelügyelői jelentések az egyházkerületi közgyűlés jegyzőkönyveiben. És én, aki évek óta tiszteből kifolyólag, hangsúlyozom úgy a konventnél az egyetemes tanügyi bizottságban, mint az egyházkerületen, minél több ref. polgári iskola felállításának szükségességét, véghetetlen örömmel látnám

és üdvözlőném a debreceni református polgári fiúiskola minél előbbi megvalósulását.

Dr. Veress István.

Magunk között.

A liberálizmus kérdésében megint közel állunk ahhoz, hogy összerugjunk a patkót s ezzel éppen akkor, amikor valami jónak a megalkotásához akarnánk fogni, feleslegesen elmérgesedhetők vitákkal önmagunk közt támasszunk új ellentéteket. Annak, akinek nem volt jussa a kecskeméti vitákban részt venni s így csak a lapok megjegyzéseiből ismeri a vita anyagát, talán könnyebb a kérdéshez tárgyilagosan hozzászólni, mint olyanoknak, akiket ott a vita heve elragadott s álláspontjuk mellőzése talán el is keserített. Ez alapon merek a kérdéshez egy pár szót szólani s arra figyelmeztetni a vitatkozókat, hogy az egész vita alighanem sok hüho semmiért. A magam részéről, bár fenntartás nélkül liberálisnak vallom magamat s nem tartozom azok közé sem, akik attól félnek, hogy a liberálizmus értéke az utóbbi időben nagyon devalválódott, a liberális szónak a mellőzésébe készséggel beleegyeztem volna, mihelyt az ellen bárkinek aggodalma van. Még pedig először azért, mert a liberális irányt abban az értelemben, ahogy azt mai nap a legtöbben értelmezik bizonyára senkisémet akarja programul tűzni a református egyház vezető embereinek befolyásával és református érdekből szerkesztendő lap elé. Másodsor azért, mert ha igazán a református egyház érdekében szerkesztődik az a lap, úgy sem lehet más, mint a szó igazi értelmében vett liberális. Igazán itt volna már az ideje, hogy szakítsunk azoknak az ideológiájával, akik — a Tisza István szava szerint — kis kátéből tanulták a liberálizmust. Itt volna az ideje, hogy a liberálizmust nem istentagadásnak, nem vallási közönyösségnek, nem a haza és nemzet érdekeivel nem törődésnek, nem a történelmünk iránti érzéketlenségnek, nem az arcátlanok előretolakodása nyugodtelnézésének, — hanem annak, ami valóban: más becsületes hite megbecsülésének, a tévedések megszüntetésére erőszak helyett meggyőzéssel törekvésnek, a nemzet minden hű fia értéke szerint boldogulhatása kívánásának, ősi intézményeink korszerű fejlesztésének, minden a közre hasznos tehetség érvényesülhetésének, szóval nem elvtelenségnek, hanem a magunk evangéliumi elvei más szóval összefoglalásának tekintsük, mint ahogyan tekintették a mi eleink. Ha aztán ebben megegyeznénk, akkor az egyik, hogy a liberálizmus érintetlen maradjon, nem igyekeznék minél jobban eltávolodni minden konzerváló erőtől a másik meg, hogy a hazafi és keresztvéni mivoltát ne féljen felteni, nem kerülne mértföldekre a liberálizmus gyanúját. Az egyik nem szorongatna aranypénz helyett tantuszt a markában, a másik meg belátná, hogy ha némelyek sárgaréz húzkoronásokkal árasztják is el az országot, azért az

WACHA tisztít, mos, fest kifogástalanul Debrecen, Simonffy-u. 55.

arany csak arany marad. És akkor bizonyára egy táborában volnánk valamennyien református magyarok.

Különfélék

A kolozsvári református theologiai fakultás alapításának 30. évfordulója alkalmából jubileumi ünnepélyt és akadémiai estélyt rendez, amely az egész erdélyi református magyarságnak nagyjelentőségű örömnappja lesz.

A debreceni lelkészkepzőintézet szeptember 22-én kezdte meg ez évi munkásságát. Az első ünnepélyes összejövetelen, amelyen az ifjúság teljes számmal vett részt, közének és fohász után Dr. Erdős Károly lelkészkepzőintézeti igazgató szólott az ifjú Timotheusokhoz az Írás alapján, útmutatást adván nekik a tanév, illetőleg a pálya kezdetén. Az ünnepélyes részt imádság és ének zárta be. Az intézet működésében nagyfontosságú az, hogy a két évvel ezelőtt megválasztott Dr. Kállay Kálmán lelkészkepzőintézeti tanár, megvalva a holland-magyar gyermekakcióval való tevékenykedéstől, tényleg elfoglalta állását s előadásait a hallgatóság élénk érdeklődése mellett már szeptember 22-én megkezdte.

Értékes ajándékot kapott a debreceni lelkészkepző intézet, amennyiben a A. Goldschmeding (Amsterdam) és J. H. Linschoten (Amsterdam) holland tanárok a De Heraut 1883—1902. évfolyamait ajándékozták az intézet szemináriumának. Az adomány nemcsak az adakozók nemeslelkűsége és a húsz évfolyam gazdag tartalma miatt megbecsülhetetlen, hanem azért is, mert ez évben megkezdődött a lelkészkepzőintézetben a holland nyelv tanítása, ami által ifjaink részére hozzáférhetővé lesz a holland irodalom.

Dat pira poma. „Körtét s almát ad, akinek nincs más“, mondja a régi latin mondás. Egy nyugdíjas iparos ötven darabot megvett a „Méliusz“ könyvkereskedésben a „Fohászok“ c. füzetből azal, hogy abból 25 a katonák, 25 a kórházi betegek között osztassék ki. Ő, ami tőle telt, megtette, hogy szolgáljon az Úrnak.

Az egyetemi tanévnyitó ünnepség folyó hó 12-én lesz, amikor is a Nagytemplomban Csikesz Sándor hittudományi kari dékán fog imádkozni, a díszteremben pedig Dr. Pap Károly prorektor beszámolója után Dr. Lencz Géza Rector Magnificus fogja megtartani székfoglalóját.

A békésbánáti lelkészegyesület f. hó 17. és 18. napján Magyarországon közgyűlést és kálvineumi ünnepséget tart, amelyen Szabó Dániel, dr. Pallmann Péter, dr. Erdős Károly, Bakó László, Gönczy Béla, id. Viktor János, Györffy József, Márton Árpád, Szabó Béla, Tereh Gyula, Harsányi

Pál, Bartha György, Szücs Ernő és dr. Szarka Gyula fog közreműködni.

Csere. Szondy Lajos szamoskéri és Kósa Béla vértesi lelkészek elcserélték paróchiájukat. A beköltözés még e hóban megtörténik. Legyen rajta az Isten áldása.

Niebergall marburgi professor Budapesten négy előadást tartott Dr. Ravasz László püspök meghívására. A négy előadás közül kettőt a nagy közönség számára tartott, kettőt pedig az egyház hivatalosai részére. Mind a négy iránt igen nagy volt az érdeklődés; remélhetőleg meg fog mutatkozni a hatás építő munkában is.

A pápai theologiai akadémiának 53 hallgatója van.

Lelkeszi családból származó, a háztartás minden ágazatában jártas s óvónői képesítéssel is rendelkező leány háztartás vezetésére, esetleg kisebb gyermekek mellé ajánlkozik! Levélbélyeggel ellátott érdeklődést közvetít a kiadóhivatal.

Hivatalos értesítés.

A tiszántúli református egyházkerület püspökétől.

1774—1925. szám.

Körlevél

a kebelbeli lelkészi hivatalokhoz.

Fenti szám alatt f. évi augusztus hó 11-én kelt s az esperesi hivatalhoz címzett körlevelemben minden egyes egyházközségünk testvéri támogatásába ajánlottam a Budapest—Józsefvárosi református egyházrész templomépítési célra megindított gyűjtését.

Most vett értesülesem szerint a gyűjtő-ívek kivétel nélkül minden lelkészi hivatalhoz megküldettek. A múlt alkalommal már reámutattam e gyűjtési akció eredményének rendkívüli fontosságára s midőn ezt újólaj teszem, egyben felkérek minden lelkésztestvéremet, hogy ne csak templomi, hanem házról-házra való gyűjtés eszközzésével s minden más egyéb kínálkozó alkalom felhasználásával is támogassák ez országos fontosságú templomépítési ügyet.

Atyafiságos szeretettel:
Debrecen, 1925 okt. 1.

Dr. Baltazár Dezső,
püspök.

1757—1925. szám.

Körlevél.

Nagytiszteletű Esperes Úr!

Az érdekeltekkel leendő közlés kérésével tudatom a következőket:

Az ez évben tartandó lelkészszentelés ideje november 18. délelőtt 9 óra, helye a debreceni nagytemplom.

Kun József késműves és műköszörűs, Debrecen, Széchenyi utca 1. sz.

FISCHER ADOLF ÉS FIA posztónagykereskedő. Férfi és női öltöny és kabát szövetek nagy választékban, papl fekete szövetkülönlegességek. Debrecen, Piac-u. 61.

A lelkészszentelésen résztvevőknek ezen körlevél kelte után kiállított esperesi vagy iskolai hatósági bizonyítvánnyal, egy arany vagy 17,000 K pecsétdíjjal folyó évi november hó 17-én, délután 3-4 órákor kell személyesen jelentkezniök Dr. Révész Imre egyházkerületi főjegyző előtt — lehetőleg egy csoportban — a püspöki hivatalban. E jelentkezés alkalmával a következő nap teljes programjáról tájékoztatást nyer minden felszentelendő lelkész.

Bármilyen okból elmaradást, a gátló körülmény felemlítésével s igazolvány (orvosi bizonyítvány stb.) beküldésével november 15-ig köteles az elmaradó ugyancsak Dr. Révész Imre egyházkerületi főjegyző úrnál írásban jelenteni.

Ének és egyéb próba november 17-én, délután lesz.

Atyafiságos szeretettel
Debrecen, 1925 október 8.

Dr. Baltazár Dezső,
püspök.

Pályázat.

A nagyrábéi református presbiterium pályázatot hirdet a lemondás folytán megüresedett tanítói állásra.

Javadalom: törvényszerű. — Kötelesség: a kijelölt osztály vagy osztályok vezetése, női kézimunka tanítás, belmissziói munkában segítségnyújtás, ismétlő-iskolás lányok tanítása külön díjazás mellett. Csak nők pályázhatnak. Lakást egyház nem biztosít. Pályázati határidő e hirdetés közzétételétől számított nyolc nap. A kérvények iskolaszékhez küldendők, válaszbélyeggel. Állás azonnal elfoglalandó.

Nagyrábé, 1925 október 7.

Iskolaszék.

2179—1925.

Pályázat

a nagyszalontai egyházmegyébe bekebelezett berekböszörményi lelkészi állásra. Javadalom: 1. készpénz 102 korona; 2. 40 köböl búza 400 korona; 3. 40 köböl árpa 240 korona; 4. 45 kis hold föld (adóját az egyház fizeti) szolgálmányokkal 696 korona, ugyanezen pont alatt legelő- és erdő-illetőség 120 korona; 5—11. pontok alatt tűzifa, ártány, só, gyertya, méz, vaj, stóla általány, őrlés 562 korona, lakás természetben, összesen 2120 korona. E díjlevél 1924-ben úgy módosított, hogy a természetbeni szolgálmányok, a stóla általány és őrlés, továbbá a 40—40 köböl búza és árpa 5 évenként készpénzben állapított meg. Volt lelkész beruházás címen 150 aranykoronát jelentett be. Pályázati kérvények e hirdetés megjelenésétől számított 3 hétig Szabó István espereshez Geszt (Bihar-megye) küldendők retour-bélyeggel. Az állás a választás jogerőre emelkedése után azonnal elfoglalandó.

Debrecen, 1925 október 2.

Dr. Baltazár Dezső,
püspök.

Pályázati hirdetés.

A berettyóújfalui református elemi népiskolánál megüresedett egyik tanítói állásra pályázat hirdettetik. Kötelesség: a reábizott osztály (osztályok) vezetése, belmissziói munkában részvétel, akadályoztatás esetén kántor helyettesítése. Fizetés (államsegéllyel) és lakbér törvényszerű. Állás azonnal elfoglalandó. Kellően felszerelt pályázatok (válaszbélyeggel) október 30-ig alólirotthoz küldendők.

Dr. Hajdu Gyula,
iskolaszéki elnök.

Debreczeni István

órászmester Debrecen, Péterfia-u. 8.

Speciális órák javítása
Mindennemű órákraktára

SESZTINA LAJOS

vasnagykereskedése

Debrecen.

Alapította 1819-ben Sesztina János.

*

Gazdaságokba,
építkezésekhez és tetők fedéséhez
minden vasanyagot szállít.

Telefon 6.

Szlezák László

harang-ércöntöde, harang-
felszerelés- és haranglábgyár

Budapest VI., Frangepán-u. 77.

(Saját házában.)

A nyugati pályaudvartól induló BUR vasúti
„ÓRHÁZ” megállóhely A) B) C) J) kocsikkal.

TELEFON: 139-62.

Az 1900. évi párizsi világ, 1921. és 1923. évi
vas- és gépipari kiállításon aranyéremmel
kiüntetve. — Számos egyházi elismerőlevél.

FITTLER SÁNDOR

orgona és harmónium gyára
Pesterzsébet, Határ-ut 20.

Készít:

Új Orgonákat,
Orgonasípokat,

iskolai és templomi
Harmóniumokat.

Javítások gyorsan, szak-
szerűen mérsékelt áráért

Árjegyzék és költségvétés díjtalan

ALAPÍTOTT 1910-BEN

TELEFON: 113-44. SZÁM.

LOPOS GYULA iskolapadok

athletikai sportcikkek,
iskolai bútorok,

tornaszerek gyára

BUDAPEST, III., BÉCSI-ÚT 85.

Arjegyzéket és költségvetést
felszólításra küldök. VAVAVA

8-20

TEMPLOMHARANGOKAT

és összhangzó harangozatokat
a legfinomabb harangfémötvözet-
ből, tiszta esengésű, előre meg-
állapított szavatolt harangokkal

tíz évi jótállás mellett

harangszerelvényeket, forgatható
vaskoronával, harangállványokat
hengerelt vasból, szabadonálló va-
lamint fekvő elrendezéssel gyárt

WALSER FERENCZ

tűzoltási szerek és szivattyúk
gyára, harang- és fémöntőde

Budapesti VI, Lomb-utca 34-36.

Villamos megálló: Váci-ut, Láng-gyár.

Telefon 95-50.

Telefon 95-50.

Debrecen szab. kir. város
és a Tiszántúli református egyházkerület

„Méliusz“

könyvkereskedése, könyvkiadóhivatala, zenemű-
papír- és írószerkereskedése

Debrecen, Ferenc József-út 26.

Értesítés

a zsolttárok és kladványok augusztusi
áraitól.1925 augusztus hóra a zsolttár árak a
következők:

32° legkisebb zsolttár

papírkötésben	K	31,600
félvászon kötésben	K	37,300
egészvászon kötésben	K	41,700

16° iskolai kiadású zsolttár

papírkötésben	K	42,800
félvászon kötésben	K	47,500
egészvászon kötésben	K	59,800

8° oktáv alakú zsolttár

papírkötésben	K	58,600
félvászon kötésben	K	64,300
egészvászon kötésben	K	74,500

4° quartalak, nagybetűs zsolttár

papírkötésben	K	112,800
félvászon kötésben	K	119,300
egészvászon kötésben	K	144,200

Ajánljuk ezenkívül díszkötésű zsolttárainkat
a következő minőségekben, alakban és árakban:

II. kiadás, prózába szedve 16° alaku

díszvászon, kehely és préselésel	K	100,000
díszvászon, párnázott, vörös- metszés, tokban	K	180,000
díszbőr, párnázott, aranymet- szés, tokban	K	280,000

32° alaku zsolttárok

Hajlítható díszvászon kötés (Kötés alatt)	—	—
Párnázott díszv. kötés, valódi aranymetszéssel	K	160,000
Celluloid-csontkötés, val. arany- metszéssel (Kötés alatt)	—	—
Valódi bőrköt., párnázott, valódi aranymetszéssel	K	240,000
Valódi antilophőr, különböző színekben	K	240,000
Valódi bőrk., különböző színek- ben, aranymetszéssel, párná- zott bőrtokban, hordozó szíjjal	K	400,000

A közeli iskola év előtt ajánljuk dusan
felszerelt tankönyv, írószer, iskolai segéd-
eszközöket tartalmazó raktárainkat.

„Méliusz“ könyvkereskedés
Debrecen,
Ferenc József-ut 26.